

Een maan-avond op het meer!

Het zou niet mooier kunnen dan nu. Een ruime, lichte wind, juist sterk genoeg om het zeil wat te bollen en de boot gestadig-langzaam voort te duwen over het glansende water, glijdt over het meer. De wolken, die stil langs den grooten hemel varen, zijn niet zoo dik als ze wel lijken: de meeste laten nog het witte maanlicht door, en altijd krijgen ze in de maanstreek een mooien zilveren lichtrand.

Zóó kan alleen de maan de wolken maar maken. De zon doet het anders, die maakt ze teer of warm of stralend-goud of hartstochtelijk-rood; doch de maan laat ze mijmeren, wat kil soms, vooral in den winter, — en toch laat ze ze mijmeren; of als de wolken, de een na den ander, langs haar heenglijden, blijft haar licht daarachter, en als zij weer even te voorschijn komt en dan ook al bijna weer weg is, lijkt het alsof ze een sprookjesland weet, daar, ver, heel ver achter de wolken. Daar is het alles licht, zoo glinster-licht, zoo mijmer-licht: Zoo als het wel zijn moet in een sprookjesland....

Zoo is het nu.

Al is de maan nooit lang achter de wolken, toch is het zoo, nu....

En het is zoo mooi!

Want de stilte van den laten avond heeft ze thans om te vertellen. Ja, stil moet het zijn, anders kan ze 't niet. Anders verstaan de menschen haar niet. Wel blijft ze gerust en veilig en stil al zijn de wolken ook onrustig: ze is er ver achter, heel ver. En wel blijft ze 't, al woelt onder haar in het lantaarnlicht de stad met haar vreemde drukte van menschen en fietsen en auto's en trams, — gerust en veilig en stil blijft ze dan ook. Maar de menschen daar beneden luisteren niet naar haar. En de maan vertelt alleen aan wie naar haar luisteren willen.

Nu is het, in de na-avond-stilte.

't Is ook niet de stilte alléén, maar de groote, wijde hemel en de ruime, luisterende watervlakte van het avondlijk meer. En de kalme golven zijn het, en de lage wind, en het stil-glijdende bootje, en de twee zich voorzichtig bewegende menschen, en de rustende riemen en....

En alles is het.

't Is alles om het witte maanlicht te laten mijmeren op de dingen, te laten vertellen, zacht, zacht te laten vertellen als van het sprookjesland daar ver, heel ver achter de wolken, waar het zilverlicht is, het mijmer-licht, het sprookjeslicht van de maan.

En de kalme golven, allemaal, dragen het maan-verhaal op hun zachte deining te glanzen.

Wijd-uit dragen zij het licht. Het is een rijkdom van glanzen en spranken!

— — Stil, over de lichtende, levende golvenschat, stil, in de heilige rust van den gewijden na-avond, — stil en donker tegen de eenzame heerlijkheid van den maan-hemel, glijdt langzaam de boot met de twee zwijgende menschen over het vredige meer naar huis....

P. v. R.

VROUWEN IN INDIË.

Van den uitgever kreeg ik een paar exemplaren van „Meisjesleven” ter kennismaking, met verzoek ook eens een artikel te schrijven over de Zending.

Ik zag die exemplaren eens in en ik zag dat „onze Vrouwelijke Jeugd” in dit tijdschrift al geregeld van de Zending op de hoogte wordt gehouden, en ik weet ook dat er hier in Holland genoeg vaardige pennen zijn, die dit kunnen doen.

Waarover zou ik het eigenlijk moeten hebben? Over meisjes- en vrouwenwerk voor de Zending en in de Zending? Laat ik dan het laatste maar nemen. Wat voor werk kunnen vrouwen in de Zending doen?

Als we daarover gaan praten, dan denken de meesten uwer dadelijk aan verpleegsters en onderwijzeressen: dat zijn zeker de meest bekende werkzaamheden voor vrouwen in de Zending. Maar.... laat ik er bij zeggen, dat het dan zeker juist die onder U zijn, die geen verpleegster en ook geen onderwijzeres zijn, die daar dadelijk aan denken, want o! het is zoo moeilijk om genoeg verpleegsters en onderwijzeressen voor de Zending te krijgen. En we hebben er heusch geen honderden gevraagd.

Maar laat ik het dan eerst over de verpleegsters en de onderwijzeressen hebben.

Wie in de Zending komt als verpleegster, komt in den regel in een Zendingsziekenhuis met Inlandsch personeel. In die ziekenhuizen zijn maar enkele, soms maar één Europeesche verpleegster. Daaruit volgt, dat die Europeesche zuster er niet komt om zelf te werken, maar om leiding te geven, om mee te werken aan de

praktische opleiding van dat Inlandsch personeel. Dat sluit niet uit, dat men zelf ook wel eens iets doet: veel dingen moeten voorgedaan worden, maar het is toch niet als in een Hollandsch ziekenhuis, dat men zelf de zieken helpt. Dat is voor velen zeker een schaduwzijde: de bekoring van het verplegen ligt juist veelal daarin, dat we zelf veel voor de patiënten doen kunnen, en met hen in hun lijden meeleven. Van dat individueele dreigt in een groot Hollandsch ziekenhuis met zijn vele patiënten op één zaal al veel verloren te gaan; het spreekt wel vanzelf, dat in een zendingsziekenhuis met tuschen de 100 en 200 zieken daarvan nog minder komt.

Dat is natuurlijk ook zoo met de hoofdverpleegster en nog meer met de directrice in een Hollandsch ziekenhuis, alleen met één groot verschil. In het Hollandsche ziekenhuis liggen patiënten uit het eigen volk, die de eigen taal spreken, die, ook bij vele verschillen, éénzelfde soort gedachtenleven hebben, en die dus door hoofdverpleegster of directrice gemakkelijk benaderd worden met de kleine vriendelijkheden en bemoedigende woorden, die onder ons gangbaar zijn. Maar dat is natuurlijk onder een vreemd volk met een vreemde taal heel anders. En de Europeesche hoofdverpleegster dreigt daardoor veel verder van haar patiënten af te komen dan hare zuster in Holland.

Maar wat dan? zult ge zeggen. Is dan de Europeesche verpleegster in zoo'n Zendingsziekenhuis niets dan een soort politie-agent, die er op let, dat gebeurt, wat de dokter gezegd heeft? Kan haar werk den naam van Zendingswerk dragen? Heeft ze niet ook tot taak Evangelisatie onder de patiënten?

En nu kom ik aan den anderen kant toe.

Haar eerste en voornaamste taak is leiding te geven aan het personeel. Soms zijn dat verplegers en verpleegsters, soms alleen verpleegsters. Maar in elk geval zijn er onder hen een groot aantal zeer jonge, bijna kinderen nog. Over het algemeen trouwen de Inlandsche meisjes vroeg, zoodat we ze voor het ziekenhuis moeten hebben van ongeveer 15 tot 19 jaar, dus vóór den tijd, dat in Holland een meisje over zulk werk denkt. Ze zijn in veel opzichten nog als kinderen, óók ten opzichte van het verantwoordelijkheidsbesef. Ze zijn buitengewoon handig, ze zijn niet zenuwachtig (ik zag nooit een meisje flauw vallen, slechts één keer een verpleger) ze hebben veel geduld, maar... juist daardoor vergeten we wel eens dat ze nog zoo jong zijn. En juist omdat ze nog zoo jong zijn, hebben ze ook dit kinderlijke, dat ze veel doen om ons genoegen te doen.... als ze van ons houden; maar ook omgekeerd door slordigheid in het

werk haar mindere sympathie doen blijken. We kunnen dit verkeerd vinden, we kunnen zeggen: dienen die Inlandsche Christenmeisjes dan meer de hoofdverpleegster en den dokter dan God in haar werk? We kunnen trachten ze betere beginselen bij te brengen, als we er maar mee rekenen, dat ze nog zoo jong zijn, en dat onze meisjes van 15 en 16 jaar hier ook nog dikwijls veel beter werken voor de leerares van wie ze houden, dan voor die andere, die niet zoo „lief” is.

Aan den anderen kant hebben we bij de ouden toch ook de voorbeelden, hoe het werk wél om Gods wil gedaan wordt, en hooren we ook uitingen als deze: als het alleen voor... (vul maar in: den dokter of de zuster) was, ging ik weg, want ik kan het niet goed met ze vinden, maar ik weet dat het hier Gods werk is, en daarom blijf ik en zal ik mijn best doen.

Het is dus voor de Europeesche hoofdverpleegster een zaak van voorgaan in gehoorzaamheid, in verantwoordelijkheidsgevoel, in plichtsbetrachting en tegelijk door persoonlijke vriendschap het Inlandsch personeel verder te brengen en daardoor ook de geestelijke verzorging van de zieken tot haar recht te laten komen.

Het spreekt vanzelf dat voor dit alles behoorlijke kennis van de Inlandsche taal eisch is. De verpleegster, die in de Zending gaat, mag zich daarom wel afvragen of ze aanleg en lust heeft in taalstudie.

Het is niet noodig om een taalgeleerde te worden, maar het spreekt wel vanzelf, dat wie invloed op het gemoed van anderen wil hebben, daarvoor de taal tot zijn beschikking moet hebben. Een Inlandsche taal is evenmin als Fransch, Duitsch of Engelsch, misschien zelfs veel minder, een taal die op het gehoor alleen aangeleerd wordt. En wie nooit met vreemde talen kennis maakte, doet goed althans eerst eens op een van de ons veel nader liggende Westersche talen de proef te nemen. Vooral voor verpleegsters is dit een belangrijk punt: van predikanten en dokters spreekt het vanzelf dat ze op gymnasium en H. B. S. al aan taalstudie deden: en voor de verpleegster, die veel meer dan zij den heelen dag met het Inlandsch personeel samenwerkt en omgaat, is de rechte kennis der taal juist allereerst noodig.

Is zoo het begin en het aanpassen aan de nieuwe toestanden moeilijk, als men eenmaal het vertrouwen heeft en in het werk ingegroeid is, is er geen dankbaarder werkkring denkbaar.

Wat den materiëelen kant betreft: het salaris is voldoende, echter niet overal gelijk. Wie alleen voor zichzelf te zorgen heeft, kan er van leven.

Wie nog voor ouders of jongere broers of zusters verantwoordelijkheid draagt, kan dit werk echter niet beginnen.

Dit laatste is, om met denzelfden materiëelen kant te beginnen, wel het geval met de onderwijzeressen. Zij kunnen m.i. van haar salaris, als het moet, zeker voor anderen helpen zorgen.

Ze hebben een soortgelijke taak als in Holland. Alleen als ze bij het Hollandsch-Inlandsch onderwijs zijn, voor een veel dankbaarder publiek. Want daarover zijn allen het wel eens, dat de Inlandsche jeugd bijzonder leergierig is, en daarom ook bijzonder ordelijk in de klasse. Ze is in beleefdheid ook over het algemeen verder dan de Hollandsche jeugd.

Voor al de onderwijzeressen aan de meisjesscholen met internaat hebben een mooie taak. Ze leeren de meisjes behalve de „Christelijke en Maatschappelijke” ook de echt Christelijke huiselijke deugden, die in de Inlandsche Maatschappij nog weinig ontwikkeld zijn. Ze vormen de toekomstige moeders van een zich snel ontwikkelend volk. Maar hierover zeg ik niets meer. Ik hoop, dat de uitgever Mej. Wellensiek, Directrice der Koningin Wilhelminaschool te Djokja (van hare oprichting af) eens zal uitnodigen om U, beter dan dat ik dit zou kunnen, al de aantrekkelijkheid van dit werk te beschrijven!

Maar.... is er in de Zending nu ook nog plaats voor anderen?

Laat ik enkele dingen noemen. Er is het werk van Zr. van Gheel Gildemeester en zuster Gunning: wijkwerk onder de arme Indo-Europeanen in Batavia.

Er zijn kinderhuizen, die soms te vergeefs in Nederland om een Directrice vragen.

Er zijn in de verschillende meisjesinternaten huismoeders noodig: dames, die geen diploma behoeven te heben, maar die in het gezin, dat zoo'n internaat eigenlijk is, leiding geven aan de huishouding, aan het huiselijk werk der kinderen; die aan de kinderen een beschaafde opvoeding geven, maar ook vooral de moederlijke zorgen, waaraan ze behoefte hebben. Die dus ook de taal leeren (want ze moeten ook met de ouders kunnen spreken) en zich inleven in de Inlandsche Maatschappij.

Er zijn op verschillende Zendingsterreinen dames noodig, hetzij voor werk onder vrouwen, hetzij voor administratie of voor beide gecombineerd, zooals nu te Solo en Magelang. Dat zijn dus liefst dames, die, naast eenige kennis van boekhouden, vooral de voor dit vrouwenwerk onmisbare eigenschappen hebben van takt, aanpassingsvermogen, geduld. Want het is een moeilijk werk, en een werk, waarvan de resultaten slechts zel-

den in getallen zullen zijn weer te geven. Het is een werk van wat licht en vreugde brengen aan zooveel vrouwen, die maar altijd thuis zijn, die niet lezen kunnen, ook geen verheffende lectuur hebben, voor wie het leven niet verder rijkt dan dit aardsche, en voor wie dit aardsche dan nog, door zooveel droeve huiselijke omstandigheden dikwijls, wordt verdonkerd. Voor Christenvrouwen ligt daar een heerlijke taak. Ook op het gebied van meisjeswerk is in de Inlandsche Maatschappij nog bijna alles te doen. Organisaties zooals we in Holland kennen zijn er nog bijna niet. Aan haar ontwikkeling wordt nog bijna niets gedaan, behalve dan de opleiding in ziekenhuizen en van weinige onderwijzeressen. Het terrein ligt nog bijna braak en dat bij een volk, dat in een overgangsperiode is en vooruit wil. Zullen we ze niet alles brengen, wat het Christendom ze daarvoor geven kan?

Voor al zulk werk hebben we noodig jonge vrouwen van 25—30 jaar. Het wordt ongeveer gelijk gesalariëerd als dat der verpleegsters.

Er is dus voor vrouwen overvloed van werk in de Zending. Maar behalve dat: er zullen misschien velen Uwer op andere wijze naar Indië komen: gehuwd en dan niet met een Zendeling. Ge vraagt U misschien af: zal ik op die wijze ook Zendingswerk kunnen doen? Dan juist. Dan op een manier zooals wij, Zendingen, het niet kunnen. In ons ziet men nog dikwijls den „beroepschristen”, als ik het zoo noemen mag. Maar in U zal men zien de praktijk van het Christendom in het leven van elken dag, in de gewone maatschappij. In U zal men zien de heerlijkheid van het leven met God op welke plaats dan ook. En zoo kan van Uw leven op de omgeving een machtige prediking uitgaan. Uw leven kan een machtige steun zijn voor het Zendingswerk, evengoed als het leven van andere Europeanen, zoogenaamde Christenen, een groote tegenwerking is. Maar dan moet ge dat willen ook. Dan moet ge niet vooropstellen: in mijn positie kan ik zoo weinig doen, maar juist: in mijn omgeving wil ik alles doen wat ik kan. En U niet laten ontmoedigen.

In Uw omgeving is genoeg, dat het er op toelegt U uw Christendom en uw zendingsliefde te ontnemen. „U moet vooral voorzichtig zijn. In Uw positie is het 't verstandigst maar neutraal te zijn”. Maar vergeet dan niet dat in diezelfde positie de ambtenaars- of administrateursvrouw, die theosofe is of socialiste wèl propaganda maakt, en dat het vaak alleen het Christelijk getuigen is, dat men met dat „neutraal” tracht te weren. En vergeet ook niet, dat wie om die reden „neutraal” is, gevaar loopt Christus te verliezen.

In Djokja werd Dr. Scheurer eens geroepen bij het ziekbed van een oude vrouw. Hij bezocht haar dikwijls en sprak natuurlijk ook met haar over haar ziel. Ze scheen het meer gehoord te hebben, wat hij haar vertelde. „Ach ja”, zei ze, „ik ben het verloren schaap”. En ze verhaalde, hoe ze in haar jeugd bediende was bij de echtgenoot van den toenmaligen Gouverneur-Generaal, en dat ze, door haar gewonnen, Christin was geworden. Ze was niet uitgepraat over de goedheid en vriendelijkheid van die Hollandsche Christin. Maar later was ze in Djokja teruggekomen, waar toen geen Christenen waren, en veel van wat ze geleerd had was verloren gegaan. Maar nu kwam alles weer boven. En na haar herstel was ze een der trouwste leden van onze gemeente. Dat was vrucht van den arbeid van een Christin, die zelfs in haar hooge positie de noodzaak om neutraal te zijn niet had gevoeld!

Ook uit het laatste tiental jaren zouden zulke voorbeelden te noemen zijn.

Er is gevaar ook voor Uw Zendingsliefde. „De Inlanders worden maar slechter van de Zending”. „Het haalt alles niets uit”. „Ze worden alleen Christen om de materiële voordeelen”. „Ik heb ook eens een Christenbediende gehad, maar die was nog erger dan de rest”.

Ge ziet, het wordt moeilijk. Maar toch niet zoo moeilijk als het lijkt. Vraag altijd eerst op welke gronden zulke beweringen berusten en waar men de gegevens vandaan heeft. Dan blijkt heel vaak, dat zulke mensen wanneer ze over suiker- of rubber- of tabakscultuur iets willen weten, natuurlijk naar het beste informatiebureau: den suiker- of rubber- of tabaksplanter gaan. Maar over de Zending?... daar kan natuurlijk ieder vanzelf over meepraten. Dat is zelfs mensen, die nooit een Bijbel in de hand hebben gehad en nooit iets van Zendingswerk hebben gezien, aangeboren.

Wie denkt er nu over om over doel en werkwijze en resultaten van de Zending aan een Zending inlichtingen te vragen?

Zorg dat ge beter op de hoogte zijt. Informeer naar dien zoo teleurstellenden Christenbediende. Het is al meer gebeurd, dat zulke bedienden ten slotte bleken in geen Christengemeente bekend te zijn. Ze gaven zich uit voor Christenen, denkend dan gemakkelijk een plaats te krijgen. En de werkgever, die tegen U zoo afgeeft op de Zending, had ze toch blijkbaar niettegenstaande (of misschien omdat?) ze Christen waren, genomen!

De Inlandsche Christenen zijn niet volmaakt. Bijna zou ik zeggen: gelukkig niet, want wij zijn het ook niet. En toch... met zoo weinig hulpmid-

delen voor het geestelijk leven, met zooveel dat hen afleidt in hun omgeving, zijn ze misschien heel wat volmakter dan wij, met onze Christelijke traditie en onzen schat van opbouwende literatuur.

Laat uw belangstelling in allen Christelijken arbeid blijken. Het is 't werk van uw Koning. En uw meelevende zal, ook op den eenzaamsten post, voor uzelve ten zegen zijn.

Ge ziet, ook wie niet in directen Zendingdienst in Indië komt, kan er belangrijk Zendingswerk verrichten. Mits we er maar allen met een Zendinghart komen, om, waar God ons ook plaatst, te trachten voor anderen ten zegen te zijn.

J. C. VAN ANDEL—RUTGERS.

Hardenbroek—Driebergen.

Dec. 1919.

Ergens op de Zuid-Afrikaansche vlakte; niet al te ver van Pretoria ± twee à drie uur met de mail-trein, met een goederentrein vijf à zes, soms acht uur, al naar 't uitvalt.

Het dorpje is mooi om te zien; gebouwd in een laagte; wij wonen op de rand en hebben zodoende een mooi gezicht over 't dorp. — Wij zijn hier in 't benijdenswaardige bezit van: 1e. een goede Hollandsche dokter; 2e. drie kerken van drie verschillende richtingen, en dientengevolge, drie predikanten, behorende bij de drie kerken; 3e. het dorpje is gelegen aan een station: alléén menschen die de Zuid-Afrikaansche vlakten gezien hebben, hun enkeloos uitgegrektheid, kunnen al de heerlijkheid van punt no. 3 volkomen vatten. — En misschien ook nog niet, vóór ze eens „gekuiert”¹⁾ hebben, op een plaats, drie mijlen afstands van ieder mensche-lijk wezen; acht mijlen ver van de statie — waar je jezelf verloren voelt in de ontzaglijke ruimte...

Ons huis staat „tamelijk” vrij, op 't kruispunt van twee wegen. — Er is een groote tuin bij, maar het huis staat in een hoek, precies of iemand het er even neergezet had, om zijn handen vrij te hebben, en toen vergeten heeft, het weer op zijn plaats te schuiven.

Aan den voorkant is 't uitzicht eenigszins belem-

¹⁾ „Kuieren” = logeeren.